

Koutny Ilona*

A POZNAŃI UAM MAGYAR SZAKJÁNAK BEMUTATÁSA

1. Történeti áttekintés

A poznańi Adam Mickiewicz Egyetem (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza) magyar szakja 1992-ben jött létre a Jerzy Bańcerowski professzor vezette Nyelvészeti Tanszék keretein belül (vö. Koutny–Dávid 2004, Dávid 2010), a Varsói Egyetemen 1952 óta s a krakkói Jagelló Egyetemen 1989 óta működő magyar szak után harmadikként. A szak először Pracownia Hungarystyki (Hungarológiai Műhely), 2001-től Zakład Filologii Węgierskiej (Magyar Filológiai Műhely/Szakcsoport/Tanszék), jelenleg pedig 2005-től, amikor a magyar és finn szakot egy szervezeti egységbe vonták össze, a Zakład Filologii Ugrofińskiej (Finnugor Tanszék) nevű szervezeti egységként illeszkedik bele az időközben hatalmasra nőtt Nyelvészeti Intézetbe. Mind a magyar, mind a finn szak megőrizte önállóságát a közös tanszéken belül.

A szak első vezetője Brendel János művészettörténész volt, aki számos magyar vonatkozású kiállítást rendezett Lengyelországban, s tevékenységéért magyar állami elismerést is kapott. 2001-ben, amikor a szak magasabb szervezeti formába lépett, vezetését Jerzy Bańcerowski professzor, a Nyelvészeti Intézet igazgatója vette át, aki az ELTE-n doktorált finnugor nyelvészetből. A kiváló nyelvészprofesszor nyugdíjba vonulása után, 2010-ben dr. habil. Koutny Ilona – aki 1986–1995 között az ELTE Általános Nyelvészeti tanszékén dolgozott – került a tanszék élére. Magyar nyelvészetet és nyelvet, valamint pragmatikát, lexikográfiát és interlingvisztikát tanít. Szakdolgozatok hosszú sora született a vezetésével.

A magyar szak kicsi, de lelkes gárdájának alapító tagjai közül csak Jolanta Jarmołowicz, az ismert műfordító maradt a tanszéken, aki az elmúlt 18 év alatt sok diákkal szerettette meg a magyar nyelvet, kultúrát, továbbá bevezette őket a fordítás rejtelmeibe. Gizińska Csilla szintén ott volt a kezdeteknél, s magyar irodalmat tanított nagy odaadással éveken keresztül. 2004-ben, a doktorátus megszerzése után átkerült a Varsó Egyetem magyar szakjára.

---

* Koutny Ilona dr. habil., tanszékvezető UAM, Nyelvészeti Intézet, Magyar Szak, Poznań (PL), e-mail: ikoutny@amu.edu.pl

Karolina Kaczmarek az itteni magyar szakon végzett, 2006-ban doktorált a jogi terminológia és fordítás kérdésköréből. Történelmet, nyelvtörténetet, szaknyelvet és szakfordítást oktat. Aleksandra Muga, aki 2010-ben doktorált Mészáros Márta filmművészetének történeti vonatkozásaiból, magyar irodalmat és nyelvet tanít. Robert Bielecki szintén itt végzett, de doktori disszertációját már a finnugor nyelveknek szentelte, így 2005 óta elsősorban finn nyelvet és leíró nyelvtant tanít, továbbá egy észt tankönyvet és szótárt dolgozott ki. Jelenleg egy doktorandusz, Paweł Kornatowski készül a doktorálásra nyelvészetből, ő a nyelv és nyelvtan tanításában vesz részt.

A szak munkáját a kezdetektől fogva a Balassi Intézet küldte lektorok segítétek, élénkítették friss információkkal Magyarországról, kulturális programokat szerveztek a diákoknak. Az első évben Éles Márta, utána 6 évig Nagyné Főrizs Emília volt a lektor. Dávid Mária már szinte teljesen a szakhoz tartozik, hisz az első 6 év után (1999–2005) most 2009-től megint a kollégánk, nagy szaktudásával és lankadatlan lelkesedésével a nyelv és kultúra tanításának motorja, a jeles napok megünneplésének nagymestere (l. Dávid 2010). Németh Szabolcs, aki 2005–2009 között lektorként dolgozott, s alkalmanként irodalmat is tanított, szintén megkedvelte a szakot, s mivel lehetőség adódott rá, jelenleg is itt tanít.

A Magyar szak 10 éves évfordulóját kissé megkésve, 2004-ben ünnepeltük egy tudományos szimpóziummal, melynek keretében a szakkal kapcsolatban lévő kollégák előadást tartottak, és sor kerülhetett a már végzett diákjaink találkozására is. Ennek eredményeként jelent meg a *Hungarológia* kötet (2004).

A poznańi magyar szak az alábbi magyarországi és külföldi magyart oktató intézményekkel működik együtt: ELTE, Balassi Intézet, Debreceni Nyári Egyetem, Pécsi Egyetem, a Nyugat-Magyarországi Egyetem győri tagozata (Győr Poznań testvérvárosa), továbbá a berlini és a groningeni magyar szakok.

A jövő évi tervek között szerepel a Lengyel–Magyar Barátság Napjának (2011. 03. 23) méltó megünneplése. Poznańban lesz a központi ünnepség: nyílt előadások lesznek a poznańi közönségnek, valamint a lengyelországi magyar szakos kollégák és meghívott magyarországi vendégek részvételével *Hungarológiai Műhelyt szervezünk Magyar–lengyel kapcsolatok, kontrasztív nyelvészeti, irodalmi és kulturális kutatás* címmel.

Ha lehetőség adódik, az egyetem falain kívül is terjesztjük a magyar kultúrát, elsősorban iskolai és könyvtári bemutatók stb. keretében (pl. Trzebiatów Kultúrpalotájának könyvtárában *A Magyar Könyv Napja* alkalmából tartott előadás-sorozattal, az *Egész Lengyelország mesél a gyerekeknek* program keretében magyar népmesék bemutatásával, a poznańi Piroška Táncegyüttes programjaiban való részvétellel, valamint a magyar nyelv jellegzetességeiről szóló előadásokkal).

2. A szak programja

A magyar szak kezdetben *Hungarológia* néven 5 éves képzést kínált. A két-évenként induló képzés profilját – a lengyelországi magyar szakoktól eltérően – a művészettörténet, a fordítás és a pragmatika tanítása határozta meg. 2001-től *Magyar Filológiára* változtatták a szak nevét, a képzés évenként indult. Az oktatott tárgyak közül viszont a művészettörténet kezdetben fokozatosan kiszorult, majd Brendel János nyugdíjazásával meg is szűnt.

2007-ben beköszöntött a bolognai rendszer: 3+2+4 éves formában. Az alábbi táblázat a bolognai rendszerre kidolgozott tantervet szemlélteti (k: konverzatórium¹).

Alapképzés

I. év	forma	szem.	óraszám	követelmény	ECTS
1. Magyar nyelv	k	I-II.	300	vizsga	22
2. Angol/német nyelv	k	I-II.	120	vizsga	10
3. Bevezetés a hungarológiába	k	II.	15	gyakj.	2
4. Bevezetés a magyar irodalomba	k	II.	15	gyakj.	2
5. Bevezetés a nyelvészetbe	ea	I-II.	60	vizsga	8
6. Bevezetés az irodalomtudományba	ea	I.	30	vizsga	2
7. Magyarország története	ea	I-II.	60	gyakj.	4
8. Filozófia	ea	I-II.	60	gyakj.	4
9. Logika	k	II.	30	gyakj.	4
10. Számítástechnika	k	I.	30	gyakj.	2
11. Testnevelés		I-II.	60	gyakj.	

¹ A konverzatórium megnevezés olyan előadástípust jelent, amelynek interaktív részei is vannak – szemben a hagyományos, frontális előadással, ahol a hallgatók csak passzív résztvevők. (A szerző szóbeli tájékoztatása alapján. –A szerk.)

II. év	forma	szem.	óraszám	követelmény	ECTS
1. Magyar nyelv	k	III-IV.	300	vizsga	22
2. Angol/német nyelv	k	III-IV.	120	vizsga	10
3. Magyar irodalomtörténet	K	III-IV.	90	vizsga	10
4. Magyar leíró nyelvtan	k	III-IV.	60	vizsga	10
5. Magyar országismeret	k	III.	30	gyakj.	4
6. Nyelvelsajátítás	ea	III.	30	gyakj.	2
7. Klasszikus nyelv	k	III-IV.	60	gyakj.	2
8. Testnevelés		III-IV.	60	gyakj.	

III. év	forma	szem.	óraszám	követelmény	ECTS
1. Magyar nyelv	k	V-VI.	240	vizsga	17
2. Angol/német nyelv	k	V-VI.	120	vizsga	10
3. Fordításelmélet és -gyakorlat	k	V-VI.	60	gyakj.	4
4. Magyar leíró nyelvtan	k	V-VI.	60	vizsga	6
5. Kultúra	ea	V-VI.	60	vizsga	5
6. Magyar nyelvtörténet	ea	V.	30	gyakj.	2
7. Magyar irodalomtörténet	k	V-VI.	60	vizsga	6
8. Alapdiploma-szeminárium	k	VI.	30	alapr.	10

Mesterképzés

IV. év	forma	szem.	óraszám	követelmény	ECTS
1. Magyar nyelv	k	I-II.	120	vizsga	12
2. A kultúrterület más nyelve	k	I-II.	120	vizsga	10
3. Fordításelmélet és -gyakorlat	k	I-II.	60	gyakj.	4
4. A szaknyelvek alapjai	k	I-II.	60	gyakj.	6
5. Speciális kollégiumok*	ea/k	I-II.	180	gyakj/vizsga	18
6. Szakdolgozati szeminárium	k	I-II.	60	gyakj.	10

* két vizsga kötelező

V. év	forma	szem.	óraszám	követelmény	ECTS
1. Magyar nyelv	k	I-II.	120	vizsga	12
2. Szaknyelv	k	I-II.	120	vizsga	10
3. Fordítás magyarra	k	I-II.	60	gyakj.	4
4. A mai Magyarország	k	I-II.	60	gyakj.	6
5. Speciális kollégiumok*	ea/k	I-II.	180	gyakj/vizsga	18
6. Szakdolgozati szeminárium	k	I-II.	60	gyakj.	10

* két vizsga kötelező

A magyar doktori stúdiumnak nincs külön programja, a Modern Filológia Karon tanuló doktoranduszoknak közös előadásai vannak.

A nulla nyelvtudásról induló kis szakok számára ez a megoldás nem kedvező, mert a hallgatók három év tanulás után – amikor eljutnak a licenciátus (alapdiploma) megszerzéséhez, s egyesek abba is hagyják a tanulmányaikat – még nem rendelkeznek ahhoz elegendő tudással, hogy az adott nyelv alapos ismeretét igénylő munkát végezzenek. A hallgatók létszámának csökkenése továbbá veszélyezteti, hogy a mesterfokozat egyáltalán beinduljon. A kis létszám

miatt a mesterfokozaton nincs mód a specializációra, gyakorlatilag a szakon felkínált lehetőség – más hiányában – kötelező. Jelenleg például a *pragmatikát*, a *nyelv és kultúra* és a *modern magyar filmek* tárgyat csak speciális kollégium formájában lehet tanulni.

3. Diákok régen és most

Az eddigi évfolyamokon végzett diákok száma a következő: 1992–1997: 27 fő, 1994–1999: 11 fő, 1996–2001: 16 fő, 1998–2003: 14 fő, 2000–2005: 11 fő, 2001–2006: 11 fő, 2002–2007: 13 fő, 2003–2008: 10 fő, 2005–2010: 5 fő.

Összesen: 118 fő végzett. Ennél viszont jóval több kezdte meg a tanulmányait, de mindig akadnak, akik nem készítik el a szakdolgozatot. Az idén először volt alapvizsga, melyet 8 hallgató tett le sikeresen.

A diákok – rendszerint az aktuális lektor segítségével – kiveszik a részüket a jeles napok megünneplésében és az egyetemi közösségnek szánt *Magyar Nap* megrendezésében. Továbbá szép sikereket érnek el versenyeken is: a Varsói Egyetem által rendezett József Attila-szavalóverseny (2005), illetve az Örkény István-novellamondó versenyen (2010) a szakról induló hallgatók I. helyezést értek el.

Diákjaink kihasználják a magyarországi ösztöndíj-lehetőségeket. Az állami ösztöndíjakkal az ELTE Magyar mint idegen nyelv szakán félévet tanulnak, ezenkívül a Debreceni Nyári Egyetemre is mennek. A Balassi Intézet éves ösztöndíjait évente 2-3 diák veszi igénybe. Az UAM-mel Erasmus-partneri kapcsolatban lévő egyetemekre, így Pécsre is mennek tanulni.

A hallgatók a szak elvégzése után szívesen keresnek magyarországi munka-lehetőségeket.

4. Kutatás

A szakon folyó kutatómunka fő területei a **lexikográfia** és a **fordítás**. A meglévő magyar–lengyel, illetve lengyel–magyar szótárak már régen elavultak, pedig az oktatásban és fordításban nagy szükség lenne rájuk. A szak dolgozói – diákok bevonásával is – ennek az égető hiánynak a pótlására vállalkoztak, amikor 1997–1999 között kidolgozták a 28 000 lexikai egységet tartalmazó *Magyar–lengyel tematikus szótár*at (Koutny–Jarmolowicz–Gizińska–Fórizs 2000).

A Koutny Ilona tervei alapján készült szótár szóanyaga a rendszerváltás utáni változásokat tükrözi, szerkezete pedig a gyakorlati nyelvoktatás igényeit kívánja kielégíteni. A szótár a legfontosabb tematikus egységek szerint csoportosítja a szavakat, megadja az igei és a melléknévi kifejezéseket is, így kiválóan alkalmas egy-egy téma feldolgozására. A gyakorlati nyelvtanítás mind az öt tanév folyamán sokat merít a szótárból. 2010 folyamán indult el a *Lengyel–magyar tematikus szótár* kidolgozása (Koutny–Jarmolowicz–Dávid–Kornatowski). Időközben más nyelvű tematikus kieszótárak is születtek a tanszéken, így Koutny

Ilona gondozásában az *Angol-eszperantó-magyar kisszótár* sorozat 3 kötete. Ezenkívül több cikk tárgyalja a kultúra, az udvariassági formák megjelenését a szótárban, illetve a szótár felhasználásának lehetőségeit a nyelvtanításban (l. pl. Koutny 1998).

Jolanta Jarmołowicz **dráma- és novellafordításait** (Békés Pál, Egressy Zoltán, Halász Margit, Hamvai Kornél, Háy János, Kárpáti Péter, Németh Ákos, Mézőly Miklós, Móricz Zsigmond, Parti Nagy Lajos, Podmaniczky Szilárd, Spiró György, Tasnádi István műveiből) a varsói, a poznaí, a krakkói, a toruni, az olsztyni, a lódzi színházak, valamint a *Teatr Telewizji* (Tévészínház) is műsorukra tűzték, továbbá dráma- és novellaantológiákban, valamint a *Dialog* című színházi szakfolyóiratban is megjelentek. Mindezek a sikerek nagymértékben népszerűsítik a magyar kortárs kultúrát Lengyelországban. Néhány szerző több alkalommal is ellátogatott a bemutatókra Poznańba. Mind a fordítóműhely közelsége, mind az írók látogatása sokat ad a diákoknak, ők maguk is szívesen kipróbálják a műfordítást.

Karolina Kaczmarek jogi szövegek fordítására és elméleti problémáinak vizsgálatára specializálódott, s hites tolmácsként is dolgozik.

Megérett az idő a módszertani kutatásokra is, Dávid Mária a kultúratanítással, Németh Szabolcs pedig a hibaelemzéssel foglalkozik.

Irodalom

Dávid Mária 2010. A poznaí magyar szak. *Őrszavak*.

<http://www.nyeomszsz.org/orszavak/pdf/GedeonPoznaiTanszek.pdf>

Koutny Ilona 1998. Szótárak szerepe a nyelvtanulásban egy készülő magyar tematikus szótár kapcsán. VIII. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia. Szombathely: BDTF. 337–340.

Koutny Ilona 2002. *Angol-eszperantó-magyar kisszótár. Tanulás és Munka*. Poznań: ProDruk.

Koutny, Ilona–Jarmołowicz, Jolanta–Gizińska, Csilla–Fórizs, Emília 2000. *Węgiersko-polski słownik tematyczny*. Poznań: ProDruk.

Koutny Ilona–Dávid Mária 2004. A poznaí magyar szak 10 éve. In: Koutny Ilona (szerk.): *Hungarológia: Nyelv és kultúra*. Poznań: ProDruk. 25–36.